

STARPTAUTISKAIS KODEKSS

PVO/UNICEF Krūts piena aizstājēju aprites Starptautiskais Kodekss
Pieņemts Pasaules Veselības Asamblejā (PVA), 1981. gada 21. maijā.

Preambula

Pasaules Veselības Organizācijas dalībvalstis:

APGALVOJOT, ka katram bērnam, katrai grūtniecei un zīdītājai ir tiesības saņemt atbilstošu uzturu, kas ir līdzeklis veselības sasniegšanai un uzturēšanai;

ATZĪSTOT, ka zīdaiņu nepietiekoša ēdināšana ir daļa no plašākām problēmām, tādām kā izglītības trūkums, nabadzība un sociālā nevienlīdzība;

ATZĪSTOT, ka zīdaiņu un mazbērnu veselība nevar būt izolēta no sieviešu veselības stāvokļa un uztura, viņu sociāli – ekonomiskā statusa un sievietes kā mātes lomas;

APZINOTIES, ka zīdīšana ir nepārspēts veids, kā nodrošināt ideālu uzturu zīdaiņa augšanai un attīstībai, tā veido unikālu bioloģisko un emocionālo pamatu gan mātes, gan bērna veselībai; krūts piena antiinfekciozās īpašības palīdz zīdāinim izsargāties no slimībām; un ir svarīga mijiedarbība starp zīdīšanu un pārtraukumiem starp grūtniecībām;

ATZĪSTOT, ka zīdīšanas veicināšana un aizsardzība ir svarīga veselības, ēdināšanas un citu sociālu pasākumu daļa, kas vajadzīga zīdaiņu un mazu bērnu veselīgas augšanas un attīstības sekmēšanai; kā arī zīdīšana ir svarīgs primārās veselības aprūpes aspekts;

RĒĶINOTIES, ka gadījumos, kad mātes nebaro bērnu ar krūti vai dara to tikai daļēji, ir likumīgs zīdaiņu mākslīgo maisījumu un to atbilstošo sastāvdaļu tirgus; ka visiem šiem produktiem vajadzētu būt atbilstoši pieejamiem tiem, kam

nepieciešams – caur komerciālo vai nekomerciālo izplatīšanas sistēmu; un, ka tie nevarētu tikt tirgoti vai izplatīti tādā veidā, kas varētu ietekmēt zīdīšanas aizsardzību un veicināšanu;

ATZĪSTOT tālāk, ka nepiemērotas ēdināšanas metodes rada zīdaiņu pazeminātu barojumu, saslimstību un mirstību visās zemēs, un ka krūts piena aizstājēju un tiem radniecīgo produktu nepareizās tirdzniecības metodes var sekmēt šīs sabiedrības veselības galvenās problēmas;

PĀRLIECINĀTI, ka zīdāinim ir svarīgi saņemt atbilstošu papildus ēdienu, parasti no četrus līdz sešu mēnešu vecuma, un ka katra spēkos būtu to pagatavot no vietēji pieejamiem produktiem; un pārliecināti, ka tomēr šie produkti nebūtu lietojami kā krūts piena aizstājēji;

IZPROTOT, ka vairāki sociāli un ekonomiski faktori ietekmē zīdīšanu un, ka tādējādi valdībām vajadzētu attīstīt sociālās atbalsta sistēmas, lai aizsargātu, veicinātu un iedrošinātu to, un viņām vajadzētu radīt vidi, kas lolotu zīdīšanu, sagādātu atbilstošu ģimenes un sabiedrības atbalstu un aizsargātu mātes no faktoriem, kas kavē ēdināšanu ar krūti;

APGALVOJOT, ka veselības aprūpes sistēmai, veselības aprūpes profesionāļiem un citiem veselības aprūpes darbiniekiem ir būtiska loma zīdaiņu ēdināšanas praktiskā vadīšanā, atbalstīšanā un veicināšanā, un dodot objektīvus un konsekventus padomus mātēm un ģimenēm par zīdīšanas pārākumu, vai kur nepieciešams, par mākslīgo rūpnieciski ražoto vai mājās gatavoto maisījumu pareizu lietošanu;

APGALVOJOT tālāk, ka izglītības sistēmai un citiem sociāliem dienestiem vajadzētu būt iesaistītiem zīdīšanas aizsargāšanā un veicināšanā, un papildus barības atbilstošā lietošanā;

APZINOTIES, ka ģimenēm, biedrībām, sieviešu organizācijām un citām nevalstiskām organizācijām ir īpaša loma zīdīšanas aizsargāšanā un veicināšanā,

un nepieciešamā atbalsta nodrošināšanā grūtniecēm un zīdaiņu un mazu bērnu mātēm, vienalga, vai tās zīda vai nezīda bērnus;

APGALVOJOT, ka valdībām, Apvienoto Nāciju sistēmas organizācijām, dažādu radniecīgu disciplīnu ekspertiem, patērētāju grupām un ražotājiem nepieciešams sadarboties tādās aktivitātēs, kas vērstas uz māšu, zīdaiņu un mazu bērnu veselības un ēdināšanas uzlabošanu;

ATZĪSTOT, ka valdībām vajadzētu uzņemt rindu veselības aprūpes, uztura un citus sociālus pasākumus, lai sekmētu zīdaiņu un mazu bērnu veselīgu augšanu un attīstību un, ka šis Kodekss attiecas tikai uz vienu šo pasākumu aspektu;

RĒĶINOTIES, ka krūts piena aizstājēju ražotājiem un izplatītājiem ir nozīmīga un konstruktīva loma attiecībā uz zīdaiņu ēdināšanu, šī Kodeksa mērķu sekmēšanu un tā pareizu izpildi;

APGALVOJOT, ka valdības tiek aicinātas veikt pasākumus to sociālajos, likumdošanas un vispārējās attīstības mērķu ietvaros, lai īstenotu Kodeksa principus un mērķus, ieskaitot likumu spēkā stāšanos, regulējošos vai citus piemērotus pasākumus;

TICOT, ka iepriekšminēto apsvērumu gaismā un ņemot vērā zīdaiņu ievainojamību pirmajos dzīves mēnešos un risku, ko rada nepareiza ēdināšanas prakse, ieskaitot nevajadzīgu un nepareizu krūts piena aizstājēju lietošanu, to aprīte prasa īpašu attieksmi, kas nepieļauj šo produktu tirdzniecībā parasto tirgus praksi;

TĀDĒL:

ar šo dalībvalstis piekrīt sekojošiem pantiem, kuri tiek ieteikti kā darbības pamats.

1. pants: Kodeksa mērķis

Šī Kodeksa mērķis ir sekmēt atbilstošu un drošu zīdaiņu ēdināšanu, veicinot un aizsargājot zīdīšanu, un, kad nepieciešams, nodrošināt pareizu krūts piena aizstājēju lietošanu, balstoties uz adekvātu informāciju un to atbilstošu apriti un izplatīšanu.

2. pants: Kodeksa darbības sfēra

Kodekss attiecas uz šādu produktu apriti: krūts piena aizstājēji, ieskaitot mākslīgos maisījumus; citi piena produkti, ēdieni un dzērieni, ieskaitot ar pudelīti ēdināmu papildus barību, ja tie tiek tirgoti vai citādi atzīti kā lietojami ar vai bez modifikācijas pilnīgai vai daļējai krūts piena aizstāšanai; zīdaiņu pudelītes un pupiņi. Tas attiecas arī uz to kvalitāti un pielietojamību, un informāciju par to lietošanu.

3. pants: Apzīmējumi

Šī Kodeksa nolūkiem:

“Krūts piena aizstājējs” nozīmē jebkuru ēdienu, kurš tiek tirgots vai citādi atzīts lietošanai kā krūts piena daļējs vai pilnīgs aizstājējs, neatkarīgi, vai tas ir vai nav derīgs šim nolūkam.

“Papildus uzturs” nozīmē jebkuru ēdienu, vai tas ir rūpnieciski ražots vai gatavots mājās, kas lietojams kā papildinājums krūts pienam vai mākslīgajam maisījumam, lai apmierinātu zīdaiņa uztura prasības.

“Iepakojums” nozīmē jebkuru produkta iesaiņojuma veidu, ieskaitot ietinamo papīru, lai pārdotu kā parastu mazumtirdzniecības preci.

“Izplatītājs” nozīmē personu, korporāciju vai citu apvienību sabiedriskā vai privātā sektorā, kura darbojas (tieši vai netieši) ar Kodeksā minēto produktu vairum vai mazumtirdzniecību. “Primārais izplatītājs” ir ražotāja tirdzniecības aģents, pārstāvis, vietējais izplatītājs vai starpnieks.

“Veselības aprūpes sistēma” nozīmē valstiskās vai privātās iestādes vai organizācijas, kuras tieši vai netieši nodarbinātas grūtnieces, mātes vai zīdaiņa veselības aprūpē; mazbērnu novietnes vai bērnu aprūpes iestādes. Tā arī ietver veselības darbinieku privātprakses. Kodeksa nolūkam terminā “veselības aprūpes iestādes” neietilpst aptiekas un citas vispārpieņemtas tirdzniecības vietas.

“Veselības aprūpes darbinieks” nozīmē profesionālu vai neprofesionālu personu, kura strādā šādā veselības aprūpes sistēmā, ieskaitot brīvprātīgos un strādājošos bez atlīdzības.

“Mākslīgais maisījums” nozīmē krūts piena aizstājējus, kas ir rūpnieciski izgatavoti saskaņā ar atbilstošiem Codex Alimentarius standartiem, lai apmierinātu normālas uztura prasības zīdāinim līdz četru – sešu mēnešu vecumam un ir adaptēti viņu fizioloģiskajām īpatnībām. Mākslīgais maisījums var tikt pagatavots arī mājas apstākļos, tādā gadījumā tas tiek saukts par “mājās gatavotu”.

“Etiķete” nozīmē jebkuru uzlīmi, rūpniecisko nosaukumu, firmas zīmi, zīmētu vai aprakstītu materiālu, kurš ir uzrakstīts, iespiests, veidots pēc trafareta vai kā spiedogs un piestiprināts uz jebkura Kodeksā minēto produktu iepakojuma.

“Ražotājs” nozīmē korporāciju vai citas apvienības sabiedriskajā vai privātajā sektorā, kas nodarbojas vai ir iesaistītas (tieši vai caur aģentu vai arī caur kontrolējamu apvienību vai arī ar kontraktu) šī Kodeksa darbības laukā ietvertā produkta ražošanā.

“Aprite” nozīmē produkta veicināšanu, izplatīšanu, pārdošanu, reklāmu, sabiedriskās attiecības un informācijas dienestus.

“Tirdzniecības personāls” nozīmē jebkuras personas, kuras iesaistītas šī Kodeksa darbības laukā ietvertā produkta vai produktu aprītē (tirdzniecībā).

“Paraugi” nozīmē atsevišķu vai neliela daudzuma produktu piegādi bez maksas.

“Apgāde” nozīmē produkta daudzumu, ko ilgstošākā periodā piegādā bez maksas vai par zemu cenu sociālos nolūkos, tai skaitā piegādājot ģimenēm, kurām tas nepieciešams.

4. pants: Informācija un izglītība

4.1. Valdībām jābūt atbildīgām par objektīvas un konsekventas informācijas par zīdaiņu un mazu bērnu ēdināšanu sniegšanu gan ģimenēm, gan tiem, kuri nodarbojas ar zīdaiņu un mazu bērnu uztura jautājumiem. Šai atbildībai jāpakļauj vai nu informācijas plānošana, īpaši nosacījumi, izveidošana un izplatīšana, vai tās kontrole.

4.2. Informācijas un izglītības materiāliem – rakstītiem, audio vai vizuāliem, kas saistīti ar zīdaiņu ēdināšanu un domāti grūtniecēm, zīdaiņu un mazbērnu mātēm – jāsaturs informācija visos sekojošos punktos:

- a) zīdīšanas labumi un priekšrocības;
- b) mātes uzturs, sagatavošanās zīdīšanai un tās saglabāšana;
- c) daļējas ēdināšanas no pudelītes ieviešanas negatīvā ietekme uz zīdīšanu;
- d) grūtibām mainīt pieņemto lēmumu – nezīdīt;
- e) ja nepieciešams – zīdaiņu mākslīgā maisījuma pareiza lietošana – vai tas būs rūpnieciski, vai mājās gatavots.

Ja šādi materiāli satur informāciju par mākslīgo maisījumu lietošanu, tiem vajadzētu ietvert to lietošanas sociālos un finansiālos norādījumus; risku veselībai, lietojot neatbilstošu uzturu vai ēdināšanas metodes; un īpaši briesmas, kas draud veselībai, lietojot nevajadzīgu vai nepiemērotu mākslīgo maisījumu un citus krūts piena aizstājējus. Šajos materiālos nevajadzētu izmantot nekādus zīmējumus vai tekstus, kuri var idealizēt krūts piena aizstājēju lietošanu.

4.3. Ražotājiem un izplatītājiem informatīvo un izglītojošo iekārtu vai materiālu dāvinājumus vajadzētu veikt tikai pēc lūguma, ko rakstiski apstiprina atbilstoša valstiska institūcija, vai arī saskaņā ar valdības norādījumiem, kas doti šiem nolūkiem. Šādas iekārtas vai materiāli drīkst nest dāvinātājas kompānijas vārdu vai firmas zīmi (emblemu), bet nedrīkstu attiekties uz atbilstošiem produktiem šī Kodeksa ietvaros, un tie būtu jāizplata tikai caur veselības aprūpes sistēmu.

5. pants: Sabiedrība un mātes

5.1. Nevajadzētu reklamēt vai citādi veicināt šī Kodeksa ievaros minēto produktu izplatīšanu sabiedrībā.

5.2. Ražotājiem un izplatītājiem nevajadzētu tieši vai netieši apgādāt grūtnieces, mātes vai viņu ģimenes locekļus ar šajā Kodeksā minēto produktu paraugiem.

5.3. Saskaņā ar šī panta 1. un 2. paragrāfu nevajadzētu reklamēt Kodeksā minētos produktus, dodot paraugus vai citus veicinošus līdzekļus, ieskaitot pārdošanu tieši patērētājam mazumtirdzniecības līmenī tādās kā speciālas izstādes, taloni ar atlaidēm, prēmijas, speciālas izpārdošanas, neejošas preces klāt pielikšana. Šim nosacījumam nevajadzētu ierobežot cenu politikas veidošanu un plānošanas praksi cenas pazemināšanai uz ilgtermiņa noteikumiem.

5.4. Ražotājiem un izplatītājiem nevajadzētu izplatīt grūtniecēm vai zīdaiņu un mazu bērnu mātēm jebkādas lietas vai priekšmetus dāvanu veidā, kuras varētu veicināt krūts piena aizstājēju lietošanu vai ēdināšanu no pudeles.

5.5. Tirdzniecības personālam sava biznesa ietvaros nevajadzētu meklēt nekādu tiešu vai netiešu kontaktu ar grūtniecēm vai zīdaiņu un mazu bērnu mātēm.

6. pants: Veselības aprūpes sistēmas

6.1. Dalībvalstu veselības aprūpes vadītājiem vajadzētu atbilstoši rīkoties, veicinot un aizsargājot zīdīšanu, sekmējot šī Kodeksa principus, un vajadzētu sniegt atbilstošu informāciju un padomus veselības aprūpes darbiniekiem attiecībā uz viņu pienākumiem, ietverot 4.2. paragrāfā aprakstīto informāciju.

6.2. Veselības aprūpes sistēmas iestādes nevar tikt izmantotas mākslīgo maisījumu vai citu šajā Kodeksā iekļauto produktu lietošanas veicināšanai. Kodekss tomēr neizslēdz informācijas izplatīšanu veselības aprūpes profesionāliem darbiniekiem, kā norādīts paragrāfā 7.2.

6.3. Veselības aprūpes sistēmas iestādes nevajadzētu izmantot Kodeksā iekļauto produktu izstādēm, izmantot šo produktu plakātus vai afišas, saistītas ar šiem produktiem, un izplatīt ražotāju vai izplatītāju piegādātos materiālus, izņemot tos, kas minēti paragrāfā 4.3.

6.4. Veselības aprūpes sistēmā nedrīkstētu atļaut darboties “profesionālā servisa pārstāvjiem”, “auklēm, kas aprūpē bērnus” vai līdzīgām personām, kuras piedāvā vai kuru darbu apmaksā ražotājs vai izplatītājs.

6.5. Tikai veselības aprūpes vai citiem sociāliem darbiniekiem vajadzētu demonstrēt ēdināšanu ar rūpnieciski vai mājās gatavotu mākslīgo maisījumu un tikai nepieciešamos gadījumos un vienīgi tām mātēm vai ģimenes locekļiem, kam tas nepieciešams. Sniegtajā informācijā jābūt saprotamam izskaidrojumam par to nepiemērotas lietošanas briesmām veselībai.

6.6. Organizācijām un institūcijām var tikt dāvināti vai pārdoti par zemām cenām mākslīgie maisījumi un citi Kodeksā iekļautie produkti neatkarīgi no tā, vai tie tiek izmantoti šajās institūcijās, vai izplatīti ārpus tām. Šādi iegūtos produktus vajadzētu lietot vai izplatīt tikai tiem zīdaiņiem, kuri ir jāēdina ar mākslīgajiem maisījumiem. Ja šādi iegūtie produkti tiek izdalīti ārpus institūcijām, to jādara vienīgi saziņā ar šo institūciju vai organizāciju. Ražotāji un izplatītāji nedrīkstētu izmantot dāvinājumus un pārdošanu par zemu cenu tirdzniecības stimulācijas nolūkā.

6.7. Ja mākslīgo maisījumu un citu šajā Kodeksā iekļauto produktu dāvinājumu piegādes tiek izdalītas ārpus institūcijām un organizācijām, kas tās saņem, tad tām jāveic pasākumi, lai šī apgāde tiktu nodrošināta tik ilgi, cik tā nepieciešama zīdaiņim. Dāvinātājiem, tāpat kā ieinteresētām institūcijām un organizācijām, jāpatur prātā šī atbildība.

6.8. Iekārtas un materiāli, arī minētie 4.3. pantā, kuri dāvināti veselības aprūpes sistēmai, drīkst nest kompānijas vārdu vai emblēmu (logo), bet tas nevar būt attiecināts uz kādu no tās patentētiem produktiem, kas iekļauti šajā Kodeksā.

7. pants: Veselības aprūpes darbinieki

7.1. Veselības aprūpes darbiniekiem būtu jāveicina un jāaizsargā ēdināšana ar krūti; bet tiem, kuri ir īpaši ieinteresēti mātes un zīdaiņa ēdināšanā, būtu jāpārzina savi pienākumi saistībā ar šo Kodeksu, ieskaitot informāciju, kura norādīta 4.2. pantā.

7.2. Ražotāja un izplatītāja piegādātā informācijā veselības aprūpes darbiniekiem par Kodeksā iekļautajiem produktiem būtu jāprobežojas ar zinātniskiem un ar faktiem pamatotiem datiem; tai nevajadzētu netieši norādīt vai radīt ticību, ka ēdināšana no pudelītes ir tik pat laba vai pārāka par ēdināšanu ar krūti. Šai informācijai jāietver arī 4.2. panta prasības.

7.3. Ražotāji vai izplatītāji nedrīkst Kodeksā iekļauto produktu izplatīšanas nolūkā piedāvāt finansiālus vai materiālus pamudinājuma līdzekļus veselības aprūpes darbiniekiem vai viņu ģimenes locekļiem un, savukārt, veselības aprūpes darbinieki vai viņu ģimenes locekļi tos nedrīkst pieņemt.

7.4. Nevajadzētu apgādāt ar Kodeksā iekļauto mākslīgo maisījumu vai citu produktu paraugiem, vai arī iekārtām un piederumiem to pagatavošanai vai lietošanai, veselības aprūpes darbiniekus, izņemot tos gadījumus, kad tas nepieciešams profesionālai novērtēšanai vai pētnieciskiem mērķiem zinātniskās iestādēs. Veselības aprūpes darbiniekiem nevajadzētu dot mākslīgo maisījumu paraugus grūtniecēm, zīdaiņu un mazu bērnu mātēm vai viņu ģimenes locekļiem.

7.5. Kodeksā iekļauto produktu ražotājiem un izplatītājiem jādara zināms institūcijai, ar kuras veselības aprūpes darbinieku (saņēmēju) tie sadarbojas, un jāatklāj jebkura viņam vai viņa labā sniegtā palīdzība, stipendija, mācību braucieni, pētniecības granti, profesionālo konferenču apmeklējums vai līdzīgi. Tikpat atklāti jārikojas arī saņēmējam.

8. pants: Ražotāju un izplatītāju nodarbinātās personas

8.1. Nosakot premialās piemaksas tirdzniecībā iesaistītajām personām, nevajadzētu ņemt vērā Kodeksā minēto pārdoto produktu daudzumu, kā arī nedrīkstētu noteikt kvotas speciāli šo produktu tirdzniecībai. Ar to nav jāsaprot atturēšanos no prēmiju izmaksas par kompānijas vispārējo tirdzniecību ar citiem tās tirgotajiem produktiem.

8.2. Kodeksā minēto produktu tirdzniecībā nodarbinātajam personālam nevajadzētu, kā daļu no saviem darba pienākumiem, veikt izglītojošo darbu ar grūtniecēm un zīdaiņu un mazu bērnu mātēm. To nevajadzētu saprast kā šo personu atturēšanu no cita veida darbības veselības aprūpes sistēmā, ja tas notiek pēc lūguma un atbilstošās valsts institūcijas atbildīgās personas rakstiskas piekrišanas.

9. pants: Etiķetes

9.1. Etiķetēm jābūt veidotām, lai tās nodrošinātu nepieciešamo informāciju par produktu atbilstošu lietošanu un arī nemazinātu zīdīšanas lomu.

9.2. Mākslīgo maisījumu ražotājiem un izplatītājiem būtu jānodrošina skaidra, spilgta, viegli salasāma un saprotama norāde, kas iespiesta uz iepakojuma vai etiķetes un nav viegli noņemama. Tai jābūt atbilstošā valsts valodā un jāsaturs sekojošais:

- a) vārdi “Būtiska informācija” vai līdzīgi;
- b) apgalvojums par zīdīšanas pārākumu;
- c) apgalvojums, ka produkts būtu jālieto tikai pēc medicīnas darbinieka ieteikuma par tā nepieciešamību un pareizu lietošanas metodi;
- d) instrukcija par atbilstošu sagatavošanu un brīdinājumu par bīstamību veselībai nepareizas sagatavošanas gadījumā.

Uz iepakojuma un etiķetes nevajadzētu būt zīdaiņa vai kādam citam attēlam vai tekstam, kurš varētu idealizēt zīdaiņa mākslīgā maisījuma lietošanu. Tomēr tie varētu būt ar grafisku attēlu vieglākai produkta kā krūts piena aizstājēja atpazīšanai vai pagatavošanai metodes ilustrēšanai. Nevajadzētu lietot terminus “humanizēts”, “pielīdzināts mātes pienam” un līdzīgus. Iepakojumā vai mazumtirdzniecības vienībā varētu būt ieliktnis ar papildus informāciju par

produktu un tā pareizu lietošanu. Ja uz etiķetes ir pamācība par produkta pārveidi mākslīgajā maisījumā, augšminētais jāņem vērā.

9.3. Uz Kodeksā minēto produktu etiķetēm vajadzētu būt visiem sekojošiem norādījumiem:

- a) lietotās sastāvdaļas;
- b) produkta sastāvs / analīze;
- c) nepieciešamie uzglabāšanas noteikumi; un
- d) partijas numurs un datums līdz kuram produkts jāizlieto ieinteresētās valsts klimata un uzglabāšanas apstākļos.

10. pants: Kvalitāte

10.1. Produktu kvalitāte ir būtisks elements zīdaiņu veselības aizsardzībā, un tādēļ tai būtu jāatbilst augstiem standartiem.

10.2. Pārdodamajiem vai kā citādi izplatītajiem Kodeksā minētajiem uztura produktiem jāatbilst Codex Alimentarius komisijas ieteiktam derīguma standartam, kā arī zīdaiņu un bērnu uztura higiēnas Kodeksam.

11. pants: Īstenošana un uzraudzība

11.1. Valdībām būtu jārikojas atbilstoši to sociālai un likumdošanas struktūrai tā, lai nodrošinātu Kodeksa principu un mērķu īstenošanu, ietverot nacionālās likumdošanas izveidi, regulējošu noteikumu vai citu piemērotu pasākumu pieņemšanu. Nepieciešamības gadījumā šim mērķim valdības varētu sadarboties ar Pasaules Veselības Organizāciju (PVO), Apvienoto Nāciju Organizācijas Bērnu Fondu (UNICEF) un citām Apvienoto Nāciju sistēmas struktūrām. Nacionālai politikai un pasākumiem, ieskaitot likumus un noteikumus, kuri ir pieņemti, lai realizētu šī Kodeksa principus un mērķus, vajadzētu būt atklātiem sabiedrībai un tiem vienādi jāattiecas uz Kodeksā minēto produktu ražošanā un tirdzniecībā iesaistītām personām.

11.2. Kodeksa pielietošanas uzraudzību veic valdības individuāli vai kolektīvi sadarbojoties ar Pasaules Veselības Organizāciju kā paredzēts šī panta 6. un 7. paragrāfos. Šajā nolūkā šo produktu ražotājiem un izplatītājiem kā arī atbilstošām nevalstiskām organizācijām, profesionālām grupām un patērētāju organizācijām jāsadarbojas ar valdībām.

11.3. Neatkarīgi no jebkuriem pasākumiem, kas veikti šī Kodeksa īstenošanai, šo produktu ražotājiem un izplatītājiem pašiem jābūt atbildīgiem par savas tirdzniecības prakses uzraudzību saskaņā ar šī Kodeksa principiem un mērķiem, un jāseko, lai viņu darbība visos līmeņos ir saskaņā ar tiem.

11.4. Nevalstiskām organizācijām, profesionālām grupām, institūcijām un ieinteresētām personām jāvērs ražotāju vai izplatītāju uzmanība darbībai, kas neatbilst Kodeksa principiem un mērķiem, lai viņi varētu attiecīgi rīkoties. Būtu jāinformē arī atbilstošas valstiskas institūcijas.

11.5. Kodeksā minēto produktu ražotājiem un sākotnējiem izplatītājiem jāinformē katrs viņu tirdzniecības personāla loceklis par Kodeksu un viņu atbildību par to.

11.6. Saskaņā ar Pasaules Veselības Organizācijas Konstitūcijas 62. paragrāfu, dalībvalstis ik gadu informēs Ģenerāldirektoru par efektīvām darbībām, kas veiktas, lai realizētu šī Kodeksa principus un mērķus.

11.7. Ģenerāldirektors katru pārskaitļa gadu ziņos Pasaules Veselības Asamblejai par Kodeksa īstenošanas stāvokli un pēc pieprasījuma sniegs tehnisku palīdzību dalībvalstīm nacionālās likumdošanas sagatavošanā vai regulēšanā, veiks citus atbilstošus pasākumus šī Kodeksa principu un mērķu īstenošanā un sekmēšanā.

PASAULES VESELĪBAS ASAMBLEJAS REZOLŪCIJAS

TRĪSDESMIT DEVĪTĀ PASAULES VESELĪBAS ASAMBLEJA
Darba kārtības 21. punkts

PVA 39.28
1986.g. 16. maijs.

ZĪDAIŅU UN MAZU BĒRNU ĒDINĀŠANA

Trīsdesmit devītā Pasaules Veselības Asambleja,

atceroties PVA 27.43, PVA 31.47, PVA 33.32, PVA 34.22, PVA 35.26 un PVA 37.30 rezolūcijas, kuras nodarbojās ar zīdaiņu un mazu bērnu ēdināšanas jautājumiem;

apsvērusi progresu un novērtējusi Ģenerāldirektora ziņojumu par zīdaiņu un mazbērnu ēdināšanu;

atzīstot, ka krūts piena aizstājēju aprites Starptautiskā Kodeksa ieviešana ir svarīgs ieguldījums zīdaiņu un mazu bērnu veselīgā ēdināšanā visās valstīs;

apzinoties, ka šodien, piecus gadus pēc Starptautiskā Kodeksa pieņemšanas, daudzas dalībvalstis ir veikušas nozīmīgu darbu tā ieviešanā, tomēr daudzi zīdaiņu ēdināšanai nepiemēroti produkti joprojām tiek popularizēti un lietoti; un, ka vēl arvien ir nepieciešams saspringts darbs, lai sasniegtu pilnīgu Starptautiskā Kodeksa ieviešanu un darbošanos saskaņā ar to, kā arī, lai pārtrauktu tirdzniecību ar nepiemērotiem produktiem un nepopularizētu nepiemērotus krūts piena aizstājējus;

ar lielu apmierinājumu atzīmējot vadlīnijas attiecībā uz galvenajiem veselības un sociāli ekonomiskiem apstākļiem, kuros zīdaiņi jābaro ar krūts piena aizstājējiem Starptautiskā Kodeksa 6. panta 6. paragrāfa kontekstā;

atzīmējot 47. paragrāfā vadlīnijās teikto: “Tā kā lielākā daļa zīdaiņu, kas dzimuši dzemdību namos un slimnīcās ir iznēsāti, tiem nav vajadzīga nekāda cita barība kā pirmpiens dzīves pirmajās 24 – 48 stundās – laikā, ko māte un zīdains pavada šādās institūcijās. Tikai nelieli daudzumi krūts piena aizstājēju ir vajadzīgi šādās iestādēs un tiem jābūt pieejamiem tādos veidos, kas netraucē ēdināšanu ar krūti, tās veicināšanu un aizsardzību”;

1. APSTIPRINA Ģenerāldirektora ziņojumu;

2. UZSTĀJ dalībvalstīm:

- 1) ieviest dzīvē Kodeksu, ja tās to vēl nav izdarījušas;
- 2) nodrošināt, lai viņu veselības aprūpes sistēmas darbība saskanētu ar Starptautiskā Kodeksa principiem un mērķi;
- 3) pilnībā izmantot visas ieinteresētās puses – profesionālās veselības aizsardzības organizācijas, nevalstiskās organizācijas, patērētāju organizācijas, ražotājus un izplatītājus – lai veicinātu un aizsargātu ēdināšanu ar krūti, ieviešot Kodeksu un kontrolējot tā noteikumu izpildi;
- 4) meklēt sadarbības iespējas ar Kodeksa darbības sfērā, saskaņā ar 2. pantu, esošo produktu ražotājiem un izplatītājiem, sagādājot visu nepieciešamo informāciju Kodeksa ieviešanas kontrolei;
- 5) nodrošināt Ģenerāldirektoru ar pilnīgu un sīku informāciju par Kodeksa ieviešanas gaitu;
- 6) nodrošināt, lai nelieli daudzumi krūts piena aizstājēju, kas nepieciešami mazai daļai zīdaiņu dzemdību nodaļās un slimnīcās, būtu pieejami ar normālas sagādes palīdzību un nevis ar bezmaksas vai subsidētām piegādēm;

3. LŪDZ Ģenerāldirektoru:

- 1) ieteikt vienkāršu un standartizētu veidlapu, ko dalībvalstis varētu lietot, lai veiktu Kodeksa uzraudzību un novērtēšanu un pēc tam ziņotu PVO kā arī, lai sagatavotu PVO vienotu ziņojumu par visiem Kodeksa pantiem;
- 2) īpaši vērst dalībvalstu un citu ieinteresēto pušu uzmanību uz šādiem jautājumiem:
 - a) jebkura pārtika vai dzēriens, ko dod pirms laika, kad nepieciešama papildbarošana, var slikti ietekmēt zīdīšanas uzsākšanu vai uzturēšanu un tāpēc tā nav nedz popularizējama, nedz atbalstāma zīdaiņiem šajā periodā;
 - b) dažās zemēs uzsāktā prakse apgādāt zīdaiņus ar speciāli veidotiem pieniem (t.s. “follow – up” pieniem) nav nepieciešama.

ZĪDAIŅU UN MAZU BĒRNU UZTURS

Četrdesmit septītā Pasaules Veselības Asambleja,

apspriedusi Ģenerāldirektora ziņojumu par zīdaiņu un mazu bērnu ēdināšanu;

atceroties PVA rezolūcijas 33.32, PVA 43.22, PVA 35.26, PVA 39.28, PVA 41.11, PVA 43.3, PVA 45.34 un PVA 46.7 par zīdaiņu un mazu bērnu ēdināšanu, atbilstošu uzturu un ar to saistītos jautājumus;

apstiprinot tās atbalstu visām šīm rezolūcijām un vēlreiz atgādinot rekomendācijas dalībvalstīm;

paturot prātā krūts piena kā bioloģiskas normas pārkāpumu zīdaiņiem un, ka novirze no šīs normas ir saistīta ar paaugstinātu risku zīdaiņu un māšu veselībai;

1. PATEICAS Ģenerāldirektoram par ziņojumu;

2. UZSTĀJ dalībvalstīm veikt šādus pasākumus:

- 1) veicināt veselīgu zīdaiņu un mazu bērnu ēdināšanu saskaņā ar Pasaules Deklarāciju un Darbības plānu barošanai, veicot saskaņotu efektīvu darbu, ieskaitot:
 - a) paaugstināt veselības aprūpes personāla, nevalstisko organizāciju un vispār sabiedrisko pārlicību, ka zīdīšana ir svarīga un pārāka par visām citām zīdaiņu ēdināšanas metodēm;
 - b) atbalstīt mātes viņu izvēlē ēdināt ar krūti, novēršot šķēršļus un pasargājot no nelabvēlīgas iejaukšanās, ar ko viņas var sastapties veselības aprūpes iestādēs, darbavietā vai sabiedrībā;
 - c) nodrošināt, ka viss attiecīgais medicīniskais personāls tiek apmācīts zīdaiņu un mazu bērnu ēdināšanā, ieskaitot to principu pielietošanā praksē, ko izvirzīja apvienotais PVO/UNICEF paziņojums par zīdīšanas un mātei sniegto pakalpojumu lomu;
 - d) veidot pareizu papildbarošanas praksi no apmēram sešu mēnešu vecuma,

Tiek atbalstīta ekskluzīva zīdīšana apmēram sešus mēnešus, nevis 4 – 6 kā ieteikts agrāk.

uzsvērt turpināt zīdīšanu

Ēdināšana ar krūti kopā ar papildbarību turpinās no 6 mēnešiem līdz 2 gadiem.

un ēdināšanu ar drošu vietēji pieejamo pārtiku pareizā daudzumā;

- 2) nodrošināt, lai nebūtu krūts piena aizstājēju bezmaksas vai subsidētas piegādes,

Neviena bezmaksas vai subsidēta pārtikas produkta vai dzēriena, kas atzīts kā daļējs vai pilnīgs krūts piena aizstājējs. Tie ietver, piemēram, mākslīgos maisījumus jaundzimušajiem, sojas vai hipoalerģiskos maisījumus, vai maisījumus neiznēsātajiem bērniem, speciālos maisījumus un follow – up vai otrās pakāpes pienus vai maisījumus.

tas pats attiecas arī uz citiem produktiem, kas ietverti Krūts piena aizstājēju aprites Starptautiskajā Kodeksā

Piemēram, neviena bezmaksas vai subsidēta glikozes vai vitamīnu dzēriena, augļu dzēriena un zīdaiņu tējas, nedz arī ar pudelīti dodamas pārtikas, ieskaitot piena produktus, graudaugus un to maisījumus, kas paredzēti piena aizstāšanai. Nevienas bezmaksas vai subsidētas pudelītes vai pupiņa.

jebkurā veselības aprūpes sistēmas daļā;

Aptver visas sabiedriskās un privātās veselības aprūpes iestādes un darbiniekus, kas sniedz pakalpojumus mātēm, zīdaiņiem un grūtniecēm, ieskaitot:

- *dzemdību nodaļas un klīnikas,*
- *jaundzimušo speciālās aprūpes punktus,*
- *pediatrijas nodaļas un slimnīcas,*
- *ģimenes plānošanas iestādes,*
- *privāto ārstu kabinetus,*
- *zīdaiņu namus un bērnu aprūpes institūcijas.*

- 3) ievērot īpašu piesardzību plānojot, ieviešot vai atbalstot neatliekamās atvieglojumus, tādā veidā aizsargājot, veicinot un atbalstot zīdaiņu ēdināšanu ar krūti, nodrošinot, ka krūts piena aizstājēju vai citu Kodeksā iekļauto produktu ziedojumi tiek doti tikai, ja ir visi no tālāk minētajiem nosacījumiem;
- a) zīdaiņi jāēdina ar krūts piena aizstājējiem gadījumos, kas norādīti vadlīnijās par galveniem veselības un sociāli ekonomiskiem apstākļiem, kuros zīdaiņi jāēdina ar krūts piena aizstājējiem;
 - b) piegāde tiek turpināta tik ilgi, kamēr attiecīgajam zīdaiņim tā nepieciešama;
 - c) piegādes nevar izmantot kā pārdošanas pamudinājumus;
- 4) informēt darba sektoru, darba devēju un strādnieku organizācijas par daudzajiem ieguvumiem, ko zīdaiņi un mātes gūst no zīdīšanas un par norādījumiem ievērot mātes aizsardzību darba vietā;

3. LŪDZ Ģenerāldirektoru:

- 1) izmantot viņa ietekmi, lai sadarbotos ar visām ieinteresētām pusēm, lai pilnībā realizētu šo un citas attiecīgas Veselības Asamblejas rezolūcijas;
- 2) pilnīgi izveidot darbības programmu un vispārēju globālu attieksmi, lai stiprinātu nacionālās iespējas zīdaiņu un mazu bērnu ēdināšanas uzlabošanā; iekļaut arī metožu un kritēriju izstrādāšanu nacionālā līmenī, lai novērtētu zīdīšanas tendences un praksi;
- 3) atbalstīt dalībvalstis, ja tās lūdz, uzraudzīt zīdaiņu un mazu bērnu ēdināšanu un šajā jautājumā valdošās tendences un praksi veselības aprūpes iestādēs un mājās, vadoties pēc jauniem standarta rādītājiem zīdīšanā;
- 4) uzstāt dalībvalstīm uzsākt “ Mazulim Draudzīgās Slimnīcas” veidošanu un atbalstīt tās, pēc viņu lūguma ieviešot šo pasākumu, sevišķi atbalstot to pūles uzlabot izglītības programmas un apmācību administratīvajam personālam un veselības aprūpes darbiniekiem iestādēs;
- 5) uzlabot un pastiprināt atbalstu dalībvalstīm, ja tās to lūdz, realizējot Starptautiskā Kodeksa un attiecīgo rezolūciju principus un mērķi un dot dalībvalstīm padomu, kā tās varētu uzraudzīt Kodeksa realizāciju nacionāliem apstākļiem piemērotā veidā;
- 6) konsultējoties ar citām ieinteresētām pusēm, izstrādāt kā daļu no PVO normatīviem vadošus principus par krūts piena aizstājēju vai citu Starptautiskajā Kodeksā iekļauto produktu lietošanu steidzamās situācijās, ko dalībvalstu kompetentas iestādes varētu piemērot nacionāliem apstākļiem un izmantot, lai nodrošinātu optimālus zīdaiņu ēdināšanas apstākļus;
- 7) sadarbībā ar izvēlētiem pētnieciskiem institūtiem savākt un izskatīt datus un sagatavot vadlīnijas to lietošanai, lai novērtētu ar krūti ēdinātu zīdaiņu augšanu;
- 8) meklēt papildus tehniskus un finansiālus līdzekļus, lai pastiprinātu atbalstu dalībvalstīm zīdaiņu ēdināšanā un Starptautiskā Kodeksa un tam sekojošu rezolūciju ieviešanu dzīvē.

**Italic drukā – UNICEF komentāri.*

Vienpadsmitā plenārsēde, 9. maijs, 1994. g.

ZĪDAIŅU UN MAZU BĒRNU UZTURS

Četrdesmit devītā Pasaules Veselības Asambleja,

apspriedusi Ģenerāldirektora pārskata ziņojumu par zīdaiņu un mazu bērnu ēdināšanu;

atceroties PVA rezolūcijas 33.32, PVA 34.22, PVA 39.28 un PVA 45.34 no daudzām citām, kas saistās ar zīdaiņu un mazu bērnu uzturu, pareizu ēdināšanu un citiem attiecīgiem jautājumiem;

atceroties un vēlreiz apstiprinot PVA rezolūciju 47.5, kas attiecas uz zīdaiņu un mazu bērnu ēdināšanu, ieskaitot uzsvāru uz pareizas papildbarošanas veicināšanu;

apzinoties, ka veselības aprūpes institūcijas un ministrijas var saņemt slēptu spiedienu pieņemt nepiemērotu finansiālu vai citu atbalstu profesionālai apmācībai zīdaiņu un bērnu veselības jautājumos;

atzīmējot pieaugošo interesi par Starptautiskā Kodeksa un Veselības Asamblejas rezolūciju pielietošanas uzraudzību;

1. PATEICAS Ģenerāldirektoram par ziņojumu;
2. UZSVER nezūdošo nepieciešamību ieviest Krūts piena aizstājēju aprites Starptautisko Kodeksu, Innocenti Deklarāciju, Veselības Asamblejas rezolūcijas un Pasaules Deklarāciju un darbības plānu ēdināšanā;
3. UZSTĀJ dalībvalstīm veikt šādus pasākumus:
 - 1) nodrošināt, lai papildbarība netiktu tirgota vai lietota tādos veidos, kas samazina ekskluzīvu zīdīšanu vai papildinātu zīdīšanu;
Nevajadzētu atļaut papildus uztura tirdzniecību veidā, kas noniecina ekskluzīvu zīdīšanu līdz apmēram 6 mēnešiem un tās turpināšanu (6 – 24 mēnešiem).
 - 2) nodrošināt, lai finansiālais atbalsts profesionāļiem, kas strādā zīdaiņu un mazu bērnu veselības aprūpē neradītu interešu konfliktus, sevišķi attiecībā uz PVO/UNICEF Mazulim Draudzīgas Slimnīcas iniciatīvu;

Ražotāju intereses var būt pretrunā māšu, kas baro ar krūti, un viņu bērnu interesēm. Sponsorēšana vai kāda cita finansiāla palīdzība no bērnu pārtikas rūpniecības var ietekmēt profesionāļu atbalstu, kas var nebūt tik līdzvērtīgs, attiecībā uz MDS un zīdīšanu.

- 3) nodrošināt, lai Starptautiskā Kodeksa un attiecīgo rezolūciju izpildes uzraudzība tiktu veikta atklāti, neatkarīgi, nepakļaujoties komerciālai ietekmei;
- 4) nodrošināt, lai tiktu veikti piemēroti pasākumi, ieskaitot informāciju un izglītību par veselības jautājumiem, primārās veselības aprūpes sfērā, lai rosinātu zīdīšanai;
- 5) nodrošināt, ka viņu darbība veselības aprūpes sistēmā saskanētu ar Krūts piena aizstājēju aprites Starptautiskā Kodeksa principiem un mērķiem;

Visās valstīs veselības aprūpes sistēmai jāpakļaujas Kodeksam.

- 6) sniegt Ģenerāldirektoram sīku un pilnīgu informāciju par Kodeksa ieviešanu;
4. LŪDZ Ģenerāldirektoru cik ātri vien iespējams izplatīt dalībvalstīs dokumentu PVO/NUT/96.4 (sagatavošanā) par vadošiem principiem zīdaiņu un mazbērnu ēdināšanā neatliekamajos gadījumos.

**Italic drukā – UNICEF komentāri.*

Sestā plenārsēde, 25. maijs, 1996. g.

ZĪDAIŅU UN MAZU BĒRNU ĒDINĀŠANA

Piecdesmit ceturtnā Pasaules Veselības Asambleja,

4. LŪDZ pastiprināt aktivitātes un attīstīt jaunas pieejas, lai aizsargātu, veicinātu un atbalstītu ekskluzīvu zīdīšanu līdz sešu mēnešu vecumam kā vispārēju (globālu) sabiedrības veselības rekomendāciju, ņemot vērā PVO ekspertu apspriedes atzinumu par optimālo ekskluzīvas zīdīšanas ilgumu un nodrošināt drošu un atbilstošu papildus ēdienu, turpinot ēdināšanu ar krūti līdz divu gadu vecumam un vēl pēc tam, uzsverot sabiedrisko informācijas kanālu nozīmi, lai rosinātu sabiedrību turēties pie šīs prakses.